

گومان...

سالح محه ممه دئه مین

یادکردنه وهی کاره ساتی کیمیبارانی هه له بجه، ئەمسال، چ له کوردستان و چ له هه نده راندا، بایه خیکی زیاترو بهرچاوتری پیدرا. ئەگه رچی دهکرا له وهش باشترو یه کده نگتر بوايه، به لام سه ره تايه کی راستی پراکیشانی رای گشتی دونیا بوو بۆ به دادگاییکردنی تاوانبارانی و قه ره پوکردنه وهی زیان لیکه وتووای به تاییه تی و نه ته وهی کورد به گشتی، که تاکه نه ته وهیه له ناوچهی خۆره لاتی ناوه راستدا، له بری ئەوهی به پیی بنه ماکانی "ویلسون" ی سه روکی ئەمه ریکای دواي جهنگی جیهانی یه کهم، به مافی چاره نووس بگه یشتایه، نه که هه ر وای له گه لدا نه کرا به لکو له دوو په رتییوه کرایه چوار... کاره ساتی هه له بجه و ئەنفال، که پژی می به عسی عیراق، به پیی پلانیکی دارپژراو، نه که هه ر بۆ ریشه کیشکردنی کیشه که ی کردی، به لکو شه ری ئیران عیراق و شکستی ئیران و پشتگیری به بیمه رجه که ی وولاتانی خۆرئاوای قۆسته وه بۆ له ناو بردن و قه رکردنی هینجگاره کی. ئەو وولاتانه ش که کوردستانیان به سه ردا به شکرا، هه میشه ناگرو ناسنیان کردۆته وه لامی ناساییترین داوای مرو قانه یان..

جا ئیستا له بهر هه ر هۆیه کبی، که په رده له پرووی ئەو کاره ناهه موارانیهی پژی می به عس پامالراو، به لگه نامه ی قه رکردنی نه ته وهی کوردو خنکاندنی ژیری به ژیری هه ر دهنگیک له ناست زۆرو سته مه کانیدا به ر زبوو بیته وه ناشکرا بوو، که پیشتر خۆرئاواییه کان بۆ دلنیا بوون، یه کبینه داوایان ده کرد. ده بی سالانه پیی له سه ر داگیریته وه نه هیلری به هینج جوړیک له یاد بکری. بۆ ئەو مه به سته ش باشترو وایه کو پگرتن و نووسینه کان بۆ خۆرئاواییه کان بی..

کو تایی سالی پار (۲۰۰۱) به رپرسی "کو مه له ی کلتوری و هاوکاری کو مه لایه تی کورد" له دارمشتاد، که "یادی ۱۴ ساله ی هه له بجه ی هه میشه زیندوو ده کاته وه" داوای ناماده کردنی باسیکی لیکردم و پیشی پراگه یاندم، که باسه که زیاتر بۆ خه لکی ئەلمانوه وه رگی پیک راسته و خو بویانی ده کاته ئەلمانی "به داخوه و نه که وته وه". منیش به لئیم دایه و، فیلمیکی هه لدانه وهی گوړیکی به کو مه لیشم برد، که ۱۹۹۴/۹/۲۴، لیژنه ی سلیمانی "پیکخواوی مافی مرو قه له کوردستان" به یارمه تی شاره وانی سلیمانی، ۴۴ ته رمی له ۸ چالدا دییه وه، به گویره ی قسه ی که س وکاره کانیان له روژی کو په وه که وه دیار نه ما بوون..

جا ئیستا که وتوو مه ته گومانه وه، نازانم ناماده بوونه کهم و بینینی فیلمیکی کاره ساته که وه، گو یگرتنم له "خاتوو ئینگا" ی پوژنامه نووسی ئەلمانی، که پیشتر له کوردستان چه ندجاریک چاوپیکه وتنی پوژنامه نووسی له گه لدا کردبووم، دواجاریان به کوردییه کی خو ش پرسیاره کانی لیده کردم، راستییی یان خه یاله. هینشتا کرۆکی قسه کانیم له گویدا ده زنگیته وه، که جگه له تاوانبارکردنی پژی می عیراق، تاوانی ده دایه پال گه لیک له و کارگه ئەلمانیانه ی ده ستیان له یارمه تیدانی عیراقدا بووه بۆ دروستکردنی چه کی کیمیای، بلئی قسه کانی که ده یوت: "شه رمه زارییه بۆ په رله مانی ئەلمان که له م پوژانه دا قایل نه بوو یاداشتیک وه رگری، که سه باره ت به تاوانبارکردنی کو مه لیک کارگه و ده زگای ئەلمان بوو، تیایدا داوای قه ره پوکردنه وهی تاوانه که ی هه له بجه شیان لیکرا بووه... ئیستاش پژی می عیراق چه کی کیمیای به شی له ناو بردنی هه موو گه لی عیراقی به زیاده وه هیه... "گه لی قسه ی تریش که کاک" فه رهاد عومه ر محیدین" راسته و خو ده یکرده کوردی، خه ون بووبی یان راستی.. ئەی "خاتوو وه زیره جه لال" که له

کۆنگره‌که‌ی ژنانی "پاریس" هه هاتبوو، ماوه‌یه‌کیان دایه‌و، باسیکی تیروپیری، سه‌باره‌ت به‌باری ژنانی کوردستان به‌گشتی، ژنانی پاشماوه‌ی ئەنفال به‌تایبه‌تی، پێشکه‌شکردو، دواتریش پیشانگایه‌کی ته‌شکیلی جوانی "هه‌قالی هه‌له‌بجه" ی کرده‌وه. نازانم بلیی راستبێ که هه‌والی کاک "سالار" ی برام لیپرسیبی، رامسپاردبێ تا له‌بری من ئەملاولای ماچ کات. بلیی وابوو بێ؟! باشه‌ خو‌ تابلو‌ ره‌نگینه‌کانی ماموستا "عه‌لی له‌تیف" یش، که سه‌ر شانۆکه‌یان رازاندبووه، هه‌ر خه‌ون نییه!! ئە‌ی میزه‌که‌ی ماموستا "مه‌مه‌د حه‌مه‌ سه‌عید" ی له‌ دایکبووی هه‌له‌بجه‌و دۆستی دیرینی خو‌م، که له‌ ناوه‌راستی هۆلی پیشانگا‌که‌دا پارچه‌ مۆزایکیک و چه‌ند نووسینیکی ئە‌و رۆژنامه‌و گوڤاران‌ه‌ی له‌سه‌ر میزیک دانابوو که باسی ده‌سته‌ر‌ه‌نگییان ده‌کرد، بلیی ئە‌ویش هه‌ر خه‌یالبێ. ئە‌ی دوو باسه‌که‌ی ئە‌و دوو خوشکه‌ نه‌بوونه‌ کورته‌کرده‌وه‌ی باسه‌که‌ی من. بلیی فرمیسه‌که‌ قه‌تیسماوه‌کانی چاوی ئینگا خانی‌ش که داوای کۆپییه‌کی فیلمه‌که‌ی لی‌کردم، راست نه‌بووبێ. نازانم، تا هه‌واله‌که‌م له‌ هه‌فته‌نامه‌ی "الاتحاد" ی ژماره‌ ٤٦٥ ی هه‌ینی ٢٠٠٢/٣/٢٢ دا نه‌خوینده‌وه، که له‌ لاپه‌ره‌ ١٥ داو به‌ ناو‌نیشانی "له‌یادی کیمیاباران‌ی هه‌له‌بجه‌دا شاره‌کانی ئە‌وروپا و ئوسترالیا چالاک‌ی کوردانه‌ به‌ خو‌وه‌ ده‌بینن" بلاوکرا‌بووه، تیایدا ده‌لی "له‌ شاری (دارمشتاد) یش کۆمه‌له‌ی کلتوری و هاوکاری کۆمه‌لایه‌تی رپییوانیکی له‌ سه‌نته‌ری شاره‌که‌دا سازکرد، به‌شداران دروشمی دژی ئە‌و کارگه‌ ئە‌لمانیا‌نه‌یان هه‌لگرتبوو که بۆ دروستکردنی چه‌کی کیمیای‌ی یارمه‌تی عیراقیان دا‌بوو. له‌ مه‌له‌به‌ندی زانکۆی هه‌مان شاریشدا کۆریک سه‌باره‌ت به‌ کاره‌ساتی هه‌له‌بجه‌ بۆ خاتوو "وه‌زیره‌ جه‌لال" سازکرا. له‌م کۆپه‌شدا دوو به‌لگه‌ فیلم، که کاره‌ساته‌که‌یان پوونده‌کرده‌وه، نیشان درا. هه‌ر به‌و بۆنه‌یه‌شه‌وه‌ پیشانگایه‌کی ته‌شکیلی کرایه‌وه. "گومانم نه‌بوو!!!"

هۆلندا

٢٠٠٢/٥/٢